Published 11.08.2023

Selvpensionering er ikke attraktivt for almindelige lønmodtagere i det modne pensionssystem

Selvpensionering kræver meget stor formue for at opretholde en rimelig levestandard set i forhold til indkomsten som erhvervsaktiv. For almindelige lønmodtagere vurderes selvpension ikke at være mulig, fordi udbetalinger fra pension isoleret set ikke er tilstrækkelig til at sikre en rimelig indkomst.

Vil du vide mere?

Cheføkonom, cand.polit.
Peter Foxman

pfo@fogp.dk
+45 41 91 91 28

Indledning og sammenfatning

Selvpensionering kræver meget stor formue for at opretholde en rimelig levestandard set i forhold til indkomsten som erhvervsaktiv. Selvpensionering betyder, at man trækker sig før folkepensionsalderen uden at modtage offentlige ydelser som fx efterløn, seniorpension, tidlig pension eller lignende og alene har indkomst i form af pensionsudbetalinger eller træk på egen formue. For almindelige lønmodtagere vurderes selvpension ikke at være mulig, fordi udbetalinger fra pension isoleret set ikke er tilstrækkelig til at sikre en rimelig indkomst. Det gælder også i det modnende pensionssystem, hvor pensionsformuen for almindelige lønmodtagere kan nå op på godt 2 mio. kr. (2,3 mio. kr. omregnet til fradragsberettiget depot), jf. typeeksemplet. Ved selvpensionering vil indkomsten være relativt lav både i perioden med selvpension og som folkepensionist set i forhold til indkomsten umiddelbart forinden som erhvervsaktiv.

Analysen viser

- En faglært industriarbejder, som indbetaler 12 pct. til pension, har en dækningsgrad som folkepensionist på ca. 80 pct. i det modnede pensionssystem. Det kræver, at man arbejder frem til folkepensionsalderen, samt at aldersopsparing udnyttes fuldt ud. Dækningsgraden bør som tommelfingerregel være 80 pct. eller højere for personer i mellem- og lavindkomstgrupperne for at sikre en rimelige levestandard sammenlignet med indkomsten som erhvervsaktiv.
- I det første alternativ med selvpensionering lader den samme person sig i stedet selvpensionere fem år før folkepensionsalderen. I det tilfælde falder dækningsgraden som folkepensionist til 63 pct. Her forudsættes hele aldersopsparingen anvendt som forsørgelsesgrundlag i de fem år med selvpension. I den femårige periode er dækningsgraden kun 54 pct.
- Det andet alternativ er også selvpension i fem år. Men både aldersopsparing og den fradragsberettigede pension udbetales livsvarigt fra tidspunktet for selvpensionering. Da er dækningsgraden som folkepensionist til 71 pct. Det er højere end i første alternativ ovenfor, fordi der også sker udbetaling fra aldersopsparing som folkepensionist. Men fordi hele pensionen inkl. aldersopsparing udbetales løbende, er dækningsgraden blot 29 pct. i de fem år med selvpensionering. Det svarer til en disponibel indkomst på knap 80.000 kr. Det er væsentligt under fattigdomsmålet (halvdelen af medianindkomsten for en enlig uden børn var fx på 137.500 kr. i 2021.)

Pension udbetales i udgangspunktet løbende

Udbetalinger fra pensionsopsparing er underlagt en række begrænsninger. Det skyldes, at formålet med pensionsopsparingen er at sikre en løbende indkomst gennem pensionstilværelsen. Udbetalinger fra fradragsberettiget pensionsopsparing kan kun udbetales løbende i mindst 10 årlige rater for ratepension eller som en livrente. Aldersopsparing er mere fleksibel og kan valgfrit udbetales som engangsbeløb, rate eller livrente.

Konsekvensen ved selvpensionering vurderes ved nettodækningsgraden

Betydningen af selvpensionering vurderes ud fra nettodækningsgraden. Nettodækningsgraden er den disponible indkomst som pensionist i forhold til disponibel indkomst som erhvervsaktiv. Hvis dækningsgraden er lav relativt til indkomsten som erhvervsaktiv, vurderes det ikke at være attraktiv at lade sig selvpensionere. Det gælder både for dækningsgraden som selvpensioneret og som folkepensionist.

Aldersopsparing løser samspilsproblemet, minimerer modregningen i pensionstillægget og øger dækningsgraden

Beregningerne tager udgangspunkt i et modnet pensionssystem, hvor aldersopsparing benyttes fuldt ud i hele arbejdslivet. Den del af pensionsordningen, der ikke kan indbetales på aldersopsparing, indbetales på en livrente. Det betyder, at indbetalingerne på fradragsberettigede ordninger er begrænset i et omfang, der betyder, at FH-arbejderen i typeberegningen stort set modtager det fulde tillæg til folkepensionen. Når der arbejdes helt til folkepensionsalderen, reduceres pensionstillægget med ca. 6.800 kr. i typeberegningen. Hvis indkomsten reduceres til 82 pct. af FH-arbejderens, bliver aftrapningen af tillægget 0 kr. Det kan fx afspejle perioder over arbejdslivet med ledighed eller andre forhold som medfører, at der ikke indbetales til pension hele livet. Samt, selvfølgelig, for grupper med en lavere løn.

Beregningsforudsætningerne er gennemgået i boks 1.

Isoleret set betyder modregningen i folkepensionstillægget, at der er et incitament til at begynde pensionsudbetalingerne tidligere for at reducere den årlige ydelse og dermed undgå modregning. I typeberegningen bliver FH-arbejderen akkurat modregnet i folkepensionens tillæg af den marginale udbetaling. Det har dermed begrænset betydning for den samlede privatøkonomi, at der sker en begrænset modregning. Omvendt skal modregningen afvejes mod betydningen af ændringen i indkomstniveauet ved selvpensionering. Faldet i dækningsgrader viser, at det har en markant betydning for privatøkonomien at vælge selvpensionering, fordi dækningsgraden reduceres betydeligt.

Det bemærkes endvidere, at erhvervsindkomsten i typeberegningen er med en lønindkomst, der er relativt høj. Samtidigt forudsættes et fuldt arbejdsomfang gennem hele arbejdslivet. Begge forhold er med til at gøre, at FH-arbejderne som familietype netop modregnes i pensionstillægget.

Typeberegning af konsekvenser af selvpensionering.

Konsekvenserne af selvpensionering er illustreret ud fra en stiliseret typeberegning, der tager udgangspunkt i Økonomiministeriets familietypemodel i videst muligt omfang.

Der er regnet for en enlig faglært arbejder med en skattepligtigt løn på ca. 418.000 kr. og ligningsmæssige fradrag mv. som i Økonomiministeriets familietypemodel. Skatteregler mv. forudsættes som i 2023.

Arbejderen forudsættes at starte indbetaling i 2023 som 25-årig og gå på pension i 2071 som 73-årig. Der arbejdes på fuld tid uden fraværsperioder i hele arbejdslivet.

Der regnes med en vækstkorrigeret realrente på 0,4 pct.

Der spares op til pension med 12 pct. som i Metals overenskomst, og der fragår 15 pct. af bruttoindbetalingen til forsikringsdækninger og omkostninger.

Der indbetales alle år maksimalt ind på aldersopsparing. Eventuelt overskydende beløb indskydes på livrente. Frem til 7 år før folkepensionsalderen kan der indskydes 8.800 kr. på aldersopsparing og 56.900 kr. ellers.

Når folkepensionsalderen nås, udbetales både alderspension og livrente over restlevetiden på 17 år. Det betyder, at der er taget hensyn til både stigende restlevetid og højere folkepensionsalder.

Folkepension beregnes med hensyntagen til aftrapning af folkepensionens tillæg som følge af livrenteudbetalingen og ATP-udbetalingen. Ældrechecken forudsættes aftrappet på grund af likvid formue. Det antages, at pensionsudbetalingsalderen (PBL-alderen) er 5 år før folkepensionsalderen.

Arbejderen forudsættes at være reelt enlig i pensionisttilværelsen, og der ses bort fra evt. boligydelse.

Ved arbejde til folkepensionsalderen opnås et samlet livrentedepot på ca. 1,4 mio.kr. og et aldersopsparingsdepot på ca. 600.000 kr. Omregnes aldersopsparingen til fradragsberettiget depot er den samlede pensionsformue godt 2,3 mio. kr.

Tidligste pensionsudbetalingsalder er antaget at være fem år før folkepensionsalderen

Selvpensioneringen vises i to alternativer, som adskiller sig ved, hvordan opsparing i aldersopsparing udbetales. I det mest sandsynlige alternativ udbetales aldersopsparing som en sum 5 år før folkepensionsalderen, som er tidspunktet for selvpensionering. Med andre ord antages det, at PBL-alderen på pensionsordningerne er 5 år før folkepensionsalderen. Aktuelt er PBL-alderen 3 år før folkepensionsalderen for ordninger fra 2018.

I det første alternativ, hvor aldersopsparing udbetales som en sum ved tidspunktet for selvpensionering, er det beregningsteknisk lagt til grund, at udbetalingen fra aldersopsparing indgår ligeligt i den disponible indkomst med 1/5 pr. år i de 5 år med selvpension før folkepensionsalderen. Samtidigt påbegyndes udbetalingen af livrenten også. I pensionisttilværelsen suppleres folkepensionen således alene af livrenteudbetalingerne.

I det andet alternativ udbetales både aldersopsparing og den fradragsberettigede pension som en livrente over hele restlevetiden fra tidspunktet for selvpensionering (5 år før folkepensionsalderen).

Resultater: Selvpensionering har store negative konsekvenser for økonomien for personer med almindelige indkomster

Indkomsten som tilbagetrukket falder markant ved selvpensionering før folkepensionsalderen i begge de scenarier, som er vist. Det skyldes i første række, at den opsparede pensionsformue skal strækkes fem år mere. For det andet er der ikke andet forsørgelsesgrundlag i tiden som selvpensioneret. Endelig har det også betydning, at der indbetales i 5 år færre.

Dækningsgraden er på 80 pct. ved arbejde helt frem til folkepensionsalderen, som er grundscenariet. Det svarer til det niveau, som anses at det passende på arbejdsmarkedet. Det er ikke en meget høj dækningsgrad, men afspejler hvad aftaleparterne på arbejdsmarkedet har anset som det passende niveau. Lavere dækningsgrader betyder, at økonomien som pensionist bliver udfordret.

For lavere indkomster bør dækningsgraderne være højere for at sikre et tilstrækkeligt indkomstniveau i forhold til indkomsten som erhvervsaktiv.

Dækningsgrader for enlig både som folkepensionist og ved selvpensionering

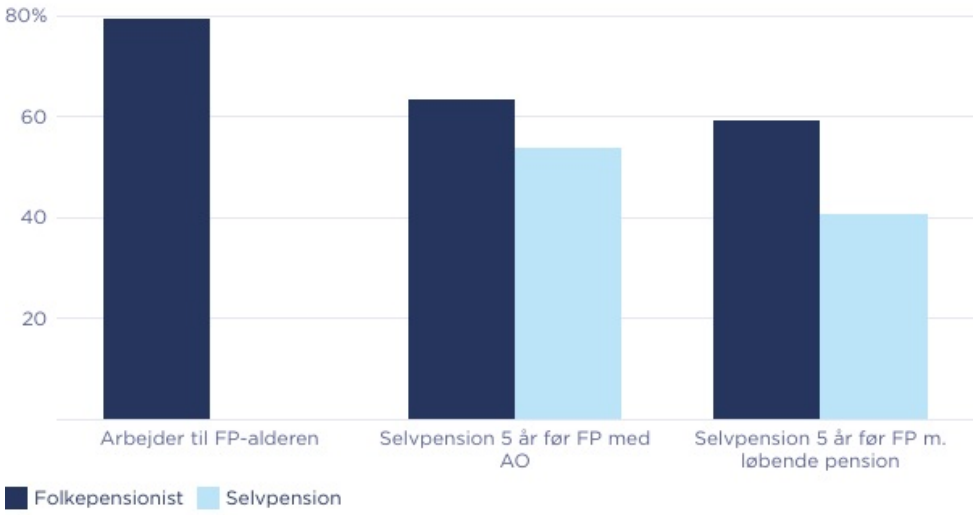

Anm.: Enlig pensionist i ejerbolig, som antages at spare op til pension i 42 år med en indkomst som faglært industriarbejder og at udnytte aldersopsparing fuldt ud. Ældrecheck forudsættes bortfaldet pga. likvid formue. Selvpension i 5 år før folkepensionsalderen. I det første scenarie hæves aldersopsparing og forbrug i 5 år med selvpension. I det andet scenarie udbetales pension løbende ved selvpensionering 5 år før folkepension.

Kilde: Egne typeberegninger, jf. boks 1.

Ved jævnt træk på pensionsordningerne falder den disponible indkomst til ca. 80.000 kr. i selvpensioneringsperioden. Det bemærkes, at det er langt lavere end fattigdomsgrænsen, som er halvdelen af medianindkomsten, og som for en enlig uden børn var fx på 137.500 kr. i 2021. Indkomsten som folkepensionist er ca. 200.000 kr. inkl. folkepension og dens tillæg, ATP og egen pension.

Disponibel indkomst for faglært industriarbejder med og uden selvpension.

Disponibel indkomst er vist for hvert år i forhold til folkepensionsionsalderen.

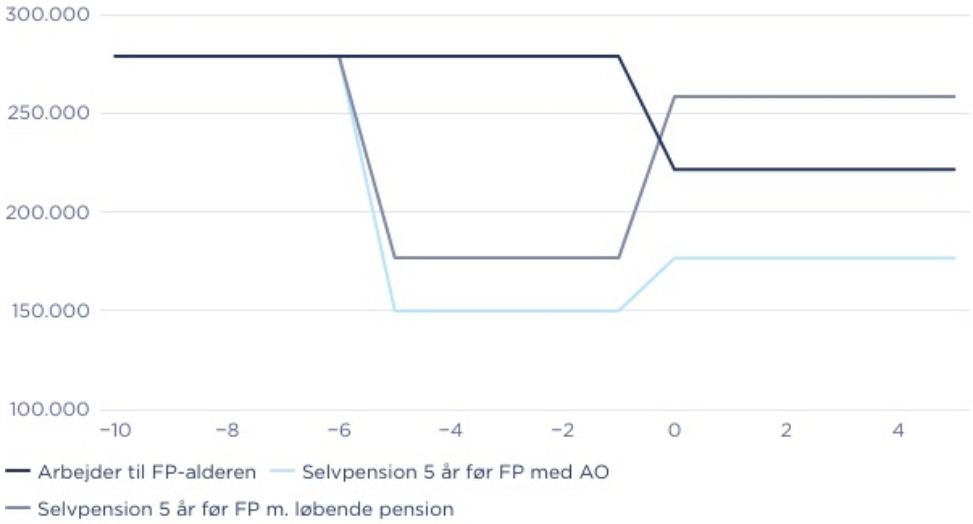

Anm.: Enlig pensionist i ejerbolig, som antages at spare op til pension i 42 år med en indkomst som faglært industriarbejder og udnytte aldersopsparing fuldt ud. Ældrecheck forudsættes bortfaldet pga. likvid formue.

Kilde: Egne typeberegninger.

Ved jævnt træk på pensionsordningerne falder den disponible indkomst til ca. 80.000 kr. i selvpensioneringsperioden. Det bemærkes, at det er langt lavere end fattigdomsgrænsen, som er halvdelen af medianindkomsten, og som for en enlig uden børn var fx på 137.500 kr. i 2021. Indkomsten som folkepensionist er ca. 200.000 kr. inkl. folkepension og dens tillæg, ATP og egen pension.